

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 24 november 2010

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer idrottens rum och arenor på idrottsforum.org](#)[Läs mer idrottshistoria på idrottsforum.org](#)[Läs mer om dansk idrott, idrottspolitik och idrottsforskning på idrottsforum.org](#)

Idrottens historia, åtminstone under de senaste 100 åren, speglas till inte ringa del i utvecklingen av det vi kallar idrottens rum och arenor, där idrottsfaciliteternas enorma utbyggnadstakt varit en konsekvens av idrottsutvecklingens krav såväl som en pådrivande kraft i den utvecklingen. Mycket talar för att både Danmark och Norge ligger före Sverige när det gäller forskning om stadion och arenor, och särskilt danskarna har formerat en formlig forskningstradition på detta område. En bok som väl försvarar sin plats i det forskningsområdet, oaktat avsaknaden av akademisk förankring och fördjupning, är *Idrætsanlæg i Herlev gennem 100 år* av förre idrottskonsulenten i kommunen (och nuvarande styrelsemedlemmen i *Forum for Idræt, Historie & Samfund*) Per Leon Jørgensen (Herlev Kommune). Vi bad idrottshistorikern Bode Janzon om en recension, och fick på köpet något som närmast får beskrivas som grunddragen i ett omfattande forskningsprogram för en nordisk komparativ studie av framväxten av idrottsarenor med särskild tonvikt på politikens, olika intressenters och estetikens betydelse för utvecklingen.

Intressant, givande, deskriptivt

Bode Janzon

Karlstads universitetet

*Per Leon Jørgensen***Idrætsanlæg i Herlev gennem 100 år**

132 sidor, hft., ill.

Herlev: Herlev Kommune 2009

ISBN 978-87-981609-4-6

Herlev kommun ligger nordväst i Storköpenhamn och benämndes vid mitten av förra århundradet "Barnevognenes by", med andra ord barnrik och expansiv. Just det uttrycket kom väl till pass i ett tal när den första simhallen invigdes 1964. I sitt sammanhang och på sitt eget sätt speglade det den lilla men växande kommunens behov av anläggningar för befolkningens behov av idrott, motion och rekreation. I boken får läsaren en konkret och jordnära skildring av utbyggnaden av anläggningar i det Herlev som idag rymmer nära 30.000 invånare. Författaren är idrottsinspektör i kommunen "genom många år" och följaktligen väl bekant med sitt ämne. Befattningen motsvarar väl idrottsdirektör eller annan titel på chefstjänstemannen i en svensk kommunal idrottsförvaltning. Denna utgångspunkt präglar bokens inriktning, den har nämligen ett klart ämbetsmänna- eller förvaltarperspektiv. Det kan illustreras med ett antal återkommande begrepp som ytor, areal, volym, utrustning, teknik, funktion, material, planering, arkitekter, bygg- och utrustningsfirmor, drift och finansiering. Genomgången är dock inte alls tungläst utan översiktlig, klar och gedigen.

På drygt 130 sidor skildras så tillkomsten av en rad idrottsanläggningar, somliga mer andra mindre. Steget är långt från mellankrigstidens enkla förhållanden för ett fåtal bollsparkande pojkar på någon ojämn och dyngbemängd hagmark till vår tids tekniskt-funktionellt avancerade anläggningar. År 1937 invigde Herlev sitt första "officiella stadion" för fotboll och friidrott eller "atletik" som var/är den gängse benämningen i Danmark och på kontinenten. Några år tidigare togs en tennisbana i bruk. För inom- husidrotter stod till en början endast skolornas

gymnastiksalar till buds. Efterkrigstiden kan med en förenkling indelas i en något tveakande idé- och planeringsfas och en byggnationsfas som så att säga blommar ut från 1960- talet. Väl igångsatt tycks utvecklingen av idrottsbyggnationer därefter ha rullat på av egen inneboende kraft. "Idrottsparken", ett för sin tid modernt stadion, togs i bruk 1966 och inkluderade ett hallbygge för handboll och basket. Redan ett par år tidigare stod en simhall klar. Ännu en etapp passerades när en ishall invigdes 1978. Vid sidan av sådana publikarenor uppfördes även en räckta träningsanläggningar (utom- och inomhus) liksom senare hallar för bland annat badminton och squash. Läsaren får följa den successiva moderniseringen av anläggningarna, till exempel från kolstubb till allvådersbanor, från mörka trägolv till golv belagda med moderna syntetmaterial och förstås från naturis till (konstfrusen) ishall. Vidare skildras hur utrymmen och faciliteter förbättrades för aktiva, publik, media och restauratörer, för att nämna några. Med alltmer teknisk modernitet följde också problem, vilket också ges exempel på. Resultatet av allt detta byggande och brukande, bortsett från det primära idrottsliga, är ändå att idrotten på ett par generationer genererade en anmärkningsvärd infrastruktur sett till omfattning och teknisk och funktionell specialisering! Det är Herlev ett talande vittnesbörd för.

Jörgensens skrift är intressant och givande i dessa stycken, självklart mer än vad jag kunnat återge här. Men i ett vidare vetenskapligt sammanhang aktualiseras också andra perspektiv och infallsvinklar än de som ryms i en rak deskriptiv framställning. Som avslutning ska jag skissa på några sådana perspektiv men då är vi förstås inne på en annan studie än den Jörgensen förtjänstfullt skrivit.

A. Intressena

Att den organiserade idrottsrörelsens behov väger tungt i sammanhanget ger sig självt, liksom att denna rörelse så att säga organiserade sitt eget intresse. Men vilka andra intressen/aktörer, inom och utom idrotten, drev på utvecklingen? Vem tog till exempel tillvara motions- eller friluftslivets intressen? Och vem formulerade och drev "allmänhetens" intressen? Var kommer de kommersiella och byggentreprenöriella intressena in i bilden? Har de tryckt på i den kommunala planeringen?

B. Politiken

Har inte även detta en början eller snarare utgångspunkt i det stora perspektivet, i politiken? Jovisst! Vi kan se dessa idrottens, i vidare mening kroppskulturens, byggen som ett led i välfärdspolitiken. Det skulle ha sitt intresse att följa hur det programmet formulerades i kommunalpolitiska termer i större städer redan under mellankrigstiden och förverkligades/anpassades till konsumtionssamhällets behov snart sagt överallt under efterkrigstiden. Här har en politisk förskjutning ägt rum, som är särskilt tydlig på senare år, nämligen från, vad vi kan kalla, "basbehov" för tävling, träning och motion till "evenemangsbehov" med kopplingar till besöksnäring/turism med delvis "nya" intressenter/aktörer.

C. Estetik

Idrottsanläggningar i vår tid ritas, konstrueras och byggs av tekniker. De utgör ett miljöskapande element där de placeras. Formmässigt ger arena x respektive y uttryck för sin samtids stilideal, eller det utrymme estetiska synsätt tilläts ta under en viss epok. Det skulle vara intressant och värdefullt att undersöka estetikens "kamp" med funktionella, tekniska och ekonomiska krav under idrottsanläggningsbyggandets första drygt hundra år. Fältet är säkert givande för komparativa studier – varför inte med skandinaviskt eller nordiskt perspektiv?

© Bode Janzon 2010.

Beställ boken genom att skicka ett e-brev till författaren.

” Steget är långt från mellankrigstidens enkla förhållanden för ett fåtal bollsparkande pojkar på någon ojämn och dyngbemängd hagmark till vår tids tekniskt-funktionellt avancerade anläggningar.